

Mūzikas industrijas attīstības iespējas: audiovizuālo darbu radīšana, administrēšana un monetizācija

Guna Zučika

Doktorantūras studente. Akadēmiskā doktora studiju programma "Mākslas" (apakšnozare - Kultūras teorija)

Pētījuma nepieciešamības pamatojums:

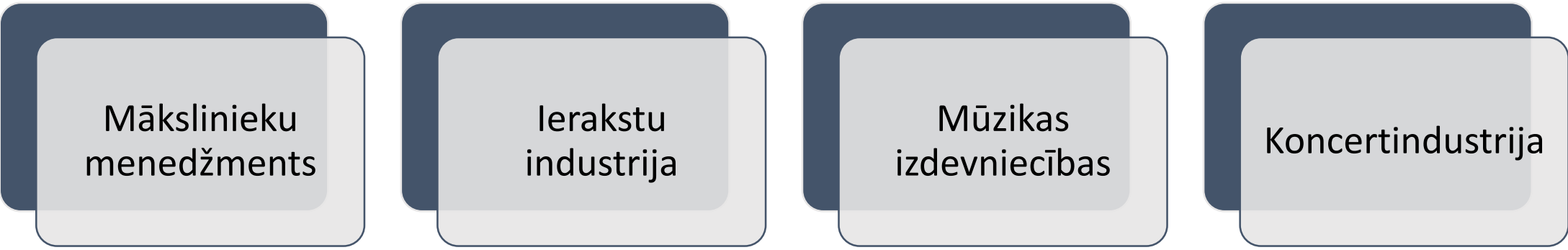
- Līdz ar “Covid 19” pandēmiju un publisko pasākumu pilnīgu vai daļēju aizliegumu globāli pelnošākais mūzikas industrijas sektors – koncertindustrija, piedzīvoja bezprecedenta situāciju, kad tās darbība tika praktiski pārtraukta. Tā rezultātā ievērojamam daudzumam spēlētāju kopējās mūzikas industrijas vērtību ķēdē samazinājās ienākumi.

Pētījuma metadaloģija

- Pētījumā tika izmantota Annas Harisones (*Ann Harrison*) (2014) piedāvātā mūzikas industrijas klasifikācija.
- Analīzes veikšanai izmantota jaukta pētījuma metodoloģiju, izmantojot gan kvalitatīvo, gan kvantitatīvo analīzi.
- Tika veiktas kvalitatīvas daļēji strukturētas intervijas ar Latvijas Mūzikas attīstības asociācijas/Latvijas Mūzikas eksporta biroja (LMDA/LMEO) izpilddirektori Agnesi Cimušku-Rekke (2021) un Latvijas autoru biedrības “Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūras/ Latvijas Autoru apvienības (AKKA/LAA) Nesēju atlīdzības nodaļas vadītāju un reproducēšanas speciālistu Kristapu Sproģi (2022).
- Ierobežoti kvantitatīvie primārie dati tika apkopoti no Latvijas autoru biedrība “Autortiesību un komunikācijā konsultāciju aģentūra/ Latvijas Autoru apvienība” (AKKA/LAA) gada pārskatiem (2018 – 2021)
- Kvantitatīvie sekundārie dati tika iegūti no sekojošiem avotiem:
 - par globālo un vietējo mūzikas ierakstu industriju no Starptautiskās fonogrāfijas industrijas federācijas gada ziņojumam (IFPI) (2017-2021);
 - par mūzikas izdevniecību darbību no autortiesību un juridiskā uzņēmuma Music & Copyright pētījumu centra (2019, 2022).
 - Ierakstu industrijas un koncert industrijas datu apkopojums no Statista Research Department (2021)
 - Koncertindustrijas Baltijā dati no žurnāla IQ Magazine (2019) ikgadējā ziņojuma par globālo koncertindustrijas bijēšu tirdzniecību

Mūzikas industrijas klasifikācija, Anna Harrisonne (2014)

Mākslinieku
menedžments

Ierakstu
industrija

Mūzikas
izdevniecības

Koncertindustrija

Mūzikas industrijas tiesības

Kompozīcija:

Publiskais izpildījums,
mehāniskā reproducēšana
un sinhronizācija

Ieraksts:

norāda tiesības, kam
pieder ieraksts.
Publiskais izpildījums un
sinhronizācija

Tiesību administrēšana un monetizācija no koncertdarbības

Primārais koncertindustrijas sektors:

- Izpildītāji
- Koncerta organizētāji
- Koncertvietas
- Koncertaģenti

Saistītie mūzikas industrijas sektori:

- Mūzikas izdevniecības sektors
 - Mūzikas un tekstu autori, izdevniecības, autortiesību aģentūras
- Mūzikas ierakstu industrija
 - Izpildītāji ierakstā, ierakstu kompānijas un blakustiesību aģentūras
- Mākslinieku menedžments
- Paralēlie monetizācijas veidi:
 - Sponsoru un tirdzniecības ienākumi
 - Ienākumi no suvenīru tirdzniecības

Globālās mūzikas industrijas ienākumu sadalījums pa sektoriem (2014-2020)

Gads	Koncertindustrija (USD miljardu)	Ierakstu industrija (USD miljardu)	Mūzikas izdevniecības (USD miljardu)
2014	24.15	14.3	4.05
2015	25.21	14.8	4.2
2016	25.84	15.2	4.4
2017	26.74	17.3	4.9
2018	27.89	19.1	5.5
2019	28.87	20.2	5.6
2020	7.32	21.6	5.9

Avots: autora aprēķini, pamatojoties uz Statista Research Department, 2021b; IFPI, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021; Music & Copyright. t, 2019

Latvijas mūzikas industrijas ienākumu sadalījums pa sektoriem

Globālās mūzikas industrijas tendences ir ietekmējušas arī sektoru attīstību Latvijā un pēc pieejamajiem datiem koncertindustrija Baltijas valstīs kopā ir četras reizes lielāka nekā ierakstu industrija. (IQ Magazine, 2019; IFPI, 2021).

Latvijas autoru
biedrība
“Autortiesību un
komunicēšanās
konsultāciju
aģentūra/ Latvijas
Autoru apvienība”
(AKKA/LAA)
Muzikālo darbu
iekasēto
autaratlīdzību dati
2018 – 2021.

	2018	2019	2020	2021
Muzikālie darbi kopā	4 552 285 (66.49%)	4 847 934 (68.10 %)	4 569 239 (63.11%)	3 331 155 (54.71%)
Tai skaitā publiskais izpildījums	3 079 700 (44.98%)	3 214 306 (45.15%)	1 867 430 (20%)	1 219 539 (20.03%)
<i>Publiskais izpildījums koncertos un teātru izrādēs</i>	2 873 405	1 960 264	850 482	373 080
<i>Ierakstu izpildījums publiskās vietās</i>	112 941	1 129 361	951 435	801 790
<i>Mūzikas publiskais izpildījums, demonstrējot filmas</i>	93 354	124 680	65 435	25 261

Avots: Akka/Laa 2018, 2019, 2020 un 2021. gada pārskati

Audivizuālu darbu (koncertu) monetizācijas veidi:

Biļešu tirdzniecība

Ziedojumi,
dzeramnauda
koncerta
translācijas laikā

Sponsoru piesaiste

Reklāmas
izvietojums
koncerta
translācijas laikā

Audiovizuālu
darbu
(koncertu)
tiešraidēm un
fiksācijai
nepieciešamās
licences.

Akka/laa par saviem pārstāvētajiem autoriem un to reģistrētajiem darbiem izsniedz sekojošas licences:

- 1. DARBU IEVIETOŠANA INTERNETĀ (sedz publisko izpildījumu)**
 - Koncertiem tiešraidē ar pieejas maksu
 - Koncertiem tiešraidē bez pieejas maksas (tai skaitā Facebook un Youtube)
 - Audiovizuāli darbi ar mūziku (koncerts, mūzikas klips)
 - pakalpojums pēc pieprasījuma (SVOD - subscription video on demand)
 - maksas skatījumu audiovizuāls pakalpojums pēc pieprasījuma (TVOD - transactional video on demand)
- 2. PIRMĀS FIKSĀCIJAS LICENCE** (sedz mehāniskās reproducēšanas tiesības) Interneta vietnēm Latvijā. *Facebook un Youtube platformā šo tiesību veidu sedz caur saņemto vispārējo licenci)*
- 3.** Ja tiešraides vai ieraksta pasākums notiek ar publiku, nepieciešama atsevišķa **PASĀKUMA PUBLISKĀ IZPILDĪJUMA** licence.

Ja tiešraidē vai koncerta ierakstā tiek izmantoti iepriekš radīti ieraksti, ir jābūt arī saņemtai licencei no ieraksta tiesību īpašniekiem.

SECINĀJUMI

- Audiovizuālo darbu (koncertu) tiešsaistes un/vai pakalpojumi pēc pieprasījuma bija iespējami arī pirms Covid-19 krīzes, bet to attīstība un plašāka izmantošanu kavēja gan sarežģītais tiesību administrēšanas process, gan koncertindustrija pati.
- Covid – 19 krīze ir veicinājusi un paātrinājusi tiesību īpašnieku un kolektīvā pārvaldījuma organizāciju vēlmi risināt un ieviest licencēšanas mehānismus gan vieglākai administrēšanai, gan godīgākai atlīdzībai visām iesaistītajām pusēm. Viens no tiesību administrēšanas problēmjaudājumiem globāli ir autortiesību un blakustiesību teritoriālais aspekts, kā arī niansēs atšķirīgie autortiesību likumi.
- Latvijā šķērslis audiovizuālu darbu (koncertu) veiksmīgai norisei, gan sakārtojot nepieciešamās licences, gan saņemot atlīdzību kavē industrijas pasīvā attieksme pret savu tiesību sakārtošanu un administrēšanu.
- Koncertu tiešsaistes koncerti par biļetēm kā vienīgo ienākumu avotu finansiāli izdevīgi ir tikai globālās mūzikas industrijas vadošajiem māksliniekiem. Lai runātu par finansiāli veiksmīgu tiešsaistes koncertu Latvijā, ir jāapvieno vairāki ienākumu avoti.
- Pandēmijas sākumā Latvijā mākslinieki piedāvāja savus koncertus bez maksas gan caur starptautiskajām interneta platformām, gan sadarbībā ar medijiem, kas ierobežoja iespējas vēlāk piedāvāt koncertus par ieejas maksu. Tāpat problemātiska bija piedāvātā satura kvalitāte.
- Koncertu tiešraides, SVOD un TVOD attīstība turpināsies arī pēc Covid-19 ierobežojumu atcelšanas piedāvājot industrijai papildus ienākumu gūšanas avotus, kā arī jaunas auditorijas apguvei.